

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. avgusta 1901.

Politični oddelek.

Žalosten oklic.

Osrednji volilni odbor katoliško-narodne stranke je v sobotnem „Slovencu“ obelodanil svoj manifest, s katerim pozivlja slovensko ljudstvo na Kranjskem, naj pri prihodnjih deželnozborskih volitvah pošlje v deželni zbor same pristaše katoliško narodne stranke.

Nič na svetu ni bolj naravno, kakor da politične stranke skušajo dobiti krmilo v roke. Stranke obstoje v ta namen, da skušajo uveljaviti svoja načela, svoj program, kar zamore jo storiti, če dobe absolutno večino v kakem parlamentarnem zastopu ali, ako to ni mogoče, da sklenejo s kako drugo stranko kompromis. Tako je po vsem svetu in tako je tudi pri nas.

Volitve dajo strankam priliko dobiti krmilo v roke in volilni oklici imajo namen, pred očiti volilcem najvažnejše težnje posamičnih strank, jim predstaviti tiste poglobitve programatične točke, katerih izvršitev se postavlja v prvo vrsto in določiti stališče strank napram raznim aktuvelnim vprašanjem. Tako je običajno po vsem izobraženem svetu.

Volilni oklic katoliškonarodne stranke se ne drži meja, ki jih je določil ta običaj. Oklic je siromaški v vseh aktuvelnih političnih in gospodarskih zadevah, zato toliko bolj krvav v oznanjevanju sovraštva zoper narodno-napredno stranko.

Stranka izjavlja v svojem programu, da je in ostane v prvi vrsti kmetijska stranka, in da bo vsako zadevo presojevala s stališča, ali utegne to kmetu koristiti ali škodovati in nadalje izjavlja stranka, da hoče porabiti vsa tudi najostrejša postavna sredstva, da izvojuje splošno in jednako volilno pravico.

To je vse. Prav res, to je ves program, s katerim stopa stranka pred volilce. Oklic se ne dotika ne jed-

nega konkretnega vprašanja razen splošne volilne pravice, na katero pa katoliško-narodna stranka niti ne misli, toliko manj, ker ve, da sedanja vlada in sploh sedanji volilni krogi splošni volilni pravici nikakor niso naklonjeni. Da bi pa pod vodstvom škofov stoječe stranke kdaj res začele z najostrejšimi postavnimi sredstvi boj za splošno in jednako volilno pravico, torej z obstrukcijo, to spada mej pravljice.

Značilna in pomembna je tudi izjava, da hoče katoliška stranka sicer varovati slovenski značaj kranjske, pri tem pa upoštevati tudi pravično posest (!) Nemcev in sicer do pičice. Izjava, da se hoče posest Nemcev respektirati, naj je to tudi ublaženo z besedico „pravično“ je nekaj izrednega, zlasti pa mora to osupniti tiste, ki čujejo katoliško-narodne stranke silno in vedno ponavljajoče se grmenje zoper liberalno slovensko-nemško zvezo. Tu je dokaz, da bi katoliško-narodni faust kaj rad z nemško Margareto šel v lopo.

Ves ostali del volilnega oklica je posvečen boju zoper narodno-napredno stranko. Ko bi se tu dokazovalo, da so načela te stranke slaba ali neprimerna, ko bi se tu navajali dokazi, da ta stranka ni sposobna ali ni vredna za vodstvo slovenskega naroda, ako bi se tu dokazalo, da je ta stranka grešila in kako je proti svojemu programu ali proti interesom ljudstva, bi proti temu noben objektivni človek ne ugovarjal.

Toda ne. Tega dela, ki se nam zdi tudi jako ne-hvaležno, se osrednji volilni odbor katoliško-narodne ni lotil. Omejil se je v svojem oklicu, torej v najslavesnejši oficijalni enuncijaciji na tako nezaslišano zasramovanje in na tako brezprimerno psovanje in sumničenje nasprotne stranke, da kaj takega svet pač še ni kmalu doživel. Ni čuda, da je ta oklic obudil v narodno-napredni stranki najsilnejše ogorčenje, da bo mogočno raznetil vse strasti, in da bo prav ta oklic kriv, če postane volilna borba zopet tako strahovita, kakor je bila zadnja.

Stranka, ki pred volilce ne more stopiti z drugačnim manifestom, nego je ta, ki ga je obelodanila

katoliško-narodna stranka, mora stati na preklicano slabih nogah in se mora zelo bati za svojo posest, če ne mora drugače izhajati, kakor da apelira na najnižje instinke v omiki daleč zaostalega in politično malo razsodnega kmeta.

Oklic katoliško-narodne stranke je obžalovanja vreden pojav. Posledice tega oklica, ki ne morejo izostati, naj pripíše stranka sama sebi.

Glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

Letošnja glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se je ob obilni udeležbi vršila dne 8. t. m. Sprejem je bil, dasi omejen na „Narodni dom“, vendar prav presrčen.

Zborovanje je otvoril prvomestnik gosp. Zupan, ki je v svojem govoru opozarjal na družbin pomen ter povdarjal, da bi družba še tri mesece ne mogla živeti, če bi je ne podpiralo narodno ženstvo.

O društvenem delovanju je poročal tajnik gospod Žlogar, ki je takisto naglašal, da je narodno ženstvo glavna opora družbi. Družba šteje zdaj 78 mešanih, 30 moških in 36 ženskih podružnic s približno 10.000 člani. V preteklem letu je družba napredovala za pet podružnic, zdaj se zopet snujejo štiri nove podružnice. Število družbinih pokroviteljev se bliža tretji stotini, priraslo jih je iznova deset. Litijska podružnica šteje že 25 pokroviteljin.

Družba vzdržuje ali podpira sledeče zavode: 1. Otroški vrtec v Celju. 2. Otroški vrtec v Mariboru. 3. Eno razredno dekliško šolo na Muti. 4. Narodno šolo v Št. Rupertu pri Velikovcu. 5. Prvi otroški vrtec v Podgori pri Gorici. 6. Drugi otroški vrtec v Podgori pri Gorici. 7. Zabavišče v Pevmi. 8. Otroški vrtec v ulici Sv. Klare v Gorici. 9. Otroški vrtec v ulici Cipressa v Gorici. 10. Otroški vrtec Pod Kostanjevico. 11. Zasebna ljudska šola v Gorici. 12. Dekliški pripravljalni tečaj za žensko učiteljišče v Gorici. 13. Deški pripravljalni tečaj za srednje šole v Gorici. 14. Dekliška obrtno-nadaljevalna šola v Gorici. 15. Strokovna dekliška šola za umetno vezenje in belo šivanje v Gorici. 16. Strokovna dekliška šola za krojenje in šivanje vrhne obleke v Gorici. 17. Deška obrtnonadaljevalna šola v Gorici. 18. Otroški vrtec na Greti pri Trstu. 19. Otroški vrtec v Rojanu pri Trstu. 20. Deška štirirazrednica pri sv. Jakobu v Trstu. 21. Dekliška štirirazrednica pri sv. Jakobu v Trstu. 22. Otroški vrtec pri Sv. Ivanu v Trstu. 23. Otroški vrtec v Skednju pri Trstu. 24. Otroški vrtec v Rocolu v Trstu in 25. Otroški vrtec v Tržiču na Kranjskem.

O družbinem denarnem stanju je poročal blagajnik g. Petelin. Družba je imela lani 33.133 kron 63 vin. dohodkov in 35.243 kron 79 vin. stroškov.

Po odobrenju poročil se je vršila volitev in so bili izvoljeni v odbor: dr. vitez Bleiweis, Gregor Einspieler, Dragotin Žagar in Anton Žlogar, v nadzorstvo: Oroslav

Dolenec, Martin Malenšek, Fran Povše, Fran Ravnihar in Ivan Vrhovnik, v razsodništvo: A. Kalan, dr. Majaron, dr. Munda, M. Pleteršnik in dr. Stor.

Občni zbor je z navdušenjem sklenil udanostno izjavo cesarju.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Deželnozbornske volitve v raznih pokrajinah so sedaj absorbirale vse zanimanje in stoje v ospredju vsega političnega življenja. Najinteresnejši je doslej boj med Nemci na Češkem. Wolf Schönerejeva stranka hoče zavladati po celem nemškem delu Češke. Temu se ostavlja stara liberalna stranka in ustavlja se Pradejeva stranka. Toda kaže se, da bosta Wolf in Schönerer zmagala. Prva žrtev tega boja je Prade sam, ki je slovesno izjavil, da na jesen odstopi kot podpredsednik poslanske zbornice. Te dni so imeli nemški nacionalni poslanci v Brucku na Štajerskem sestanek, na katerem so se posvetovali, kako poravnati nastala nasprotja. Na tem jim leži toliko bolj, ker so Wolfovci začeli direktni boj proti nemškonacionalni stranki kot taki. Shod v Brucku je za sedaj sklenil prirediti dva strankarska shoda v Inomostu in v Liberecu.

Državni zbor se glasom najnovejših poročil snide v prvi polovici meseca novembra in bo potem zboroval zdržema do konca meseca februarja.

Nemčija. — Vsi obrtni krogi, podjetniki in delavci, so začeli velikansko vojno zoper načrt carinskega tarifa, o katerem smo zadnjič poročali, ker bi uveljavljenje tega načrta silno podražila vsa živila, zajedno pa znamenito oškodoval vso industrijo s tem, da bi jej zelo otežkočil eksport.

Italija. — Te dni sta umrla dva junaka moderne Italije, general Baratieri in bivši ministrski predsednik Crispi. Baratieri je bil pravi operetni general in je Italijo silno osmešil zajedno pa, ko je bil v bitki pri Aduvi žalostno-sramotno poražen, tudi onemogočil ekspanzivno politiko v Afriki. Crispi je bil v mladih letih goreč rodoljub in je silno mnogo pripomogel, da se je Italija zjediniła, kot državnik je osnoval italijansko-prusko alijanco, iz katere se je potem izcimila trozveza, ali v notranji politiki ni bil srečen in tudi ni imel čistih rok.

Srbija. — Volitve v narodno skupščino so končane. Vladna stranka ali, bolje rečeno dvorna stranka je dosegla velikansko zmago. Izvoljenih je bilo 6 liberalcev, 14 neodvisnih radikalcev, 84 vladnih radikalcev in 6 brezbarvnih poslancev.

Bolgarska. — V Sofiji se je začela v torek vele-zanimiva obravnava proti bivšemu predsedniku macedonskega odbora Sarafovu in nekaterim članom tega odbora. Obtoženi so, da so pustili več oseb, mej njimi tudi necega rumunskega profesorja, zavratno umoriti, ker so bile dotične osebe vohuni turške vlade. Obravnava utegne različne zanimivosti spraviti na dan, ter razkriti, kakšen je bil dejanski položaj v Macedoniji tedaj, ko je Rusija preprečila revolucijo.

Vojna v južni Afriki se nadaljuje vzlic vsemu zvi-jačnemu poročanju Angležev. Ti hočejo sedaj poslužiti se po mejnarodnem pravu nedovoljenih sredstev. General Kitchener je razglasil, da bo vsak Bur, ki ga dobe Angleži po 15. septembru z orožjem v roki, za vse žive dni pregnan iz južne Afrike, njegovo imetje pa zaplenjeno. Angleški roparji so upali, da bodo s to grožnjo Bure ugnali v kozji rog, pa se jim ni posrečilo. Bure ni ta grožnja prav nič preplašila, ker itak nimajo ničesar izgubiti. Zdaj je zopet najbistroumnejši vseh burskih generalov Dewet, v katerem dva meseca ni bilo nič slišati, prišel na dan in sicer v osrčju angleškega ozemlja. Naskočil je glavno mesto Natala Pietermaritzburg, se preskrbe